

Bringing the Convention closer to home
La Convention à votre porte

Sığınma¹

1. Sığınma ve AİHM'e ilişkin temel kavramlar	1
2. Sığınmacıların çıkarılmasına yönelik engeller	2
3. Riskin değerlendirilmesi.....	3
4. Diplomatik güvenceler ve ülke içinde yeniden yerleştirme	4
5. Hassas gruplar	4
6. Sığınmacıların kabulüne ilişkin koşullar	5
7. Sığınmacıların gözetim altında tutulması	5
8. İltica prosedürü ve etkili başvuru hakkı	6
9. 39. kural kapsamındaki ara tedbirler	7
10. Toplu sınır dışı etmeler	7
11. Sığınma ve AİHM'e ilişkin son notlar	7

1. Sığınma ve AİHM'e ilişkin temel kavramlar

İnsanlar yüzyıllardır Avrupa'ya yerleşmek amacıyla uzun mesafeler katediyorlar. Bunların bazıları uluslararası koruma arayışında. Sığınma arıyorlar.

Göçmenler, sığınmacılar, mülteciler ve diğer gruplar arasındaki farkı anlamak her zaman kolay olmuyor, özellikle de bu terimler medya tarafından yanlış kullanıldığında. Birbiriyle karıştırılmaması gereken birkaç konsept burada verilmektedir.

"Göçmen" sözcüğü, bir yerden, bölgeden veya ülkeden diğerine hareket eden kişi anlamına gelmektedir. "Sığınmacı" terimi uluslararası koruma arayan bir göçmeni ifade etmektedir.

Avrupa'da, uluslararası koruma mülteci statüsü veya ikincil koruma şeklini alabilir.

Mülteci statüsü, Mültecilerin Statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne tabidir. Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden vatandaşı olduğu ülkede zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korkan bir şahsa yabancı bir devlet tarafından verilir.

Yabancı bir devlet, bir göçmenin Cenevre Sözleşmesi'nde sayılmayan sebeplerle korunmasını gerekli görürse, mülteci statüsü yerine ikincil koruma vermeye karar verebilir.

¹ © Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2016
Bu metnin içeriği Mahkeme'yi bağlamamaktadır

Bu Mahkeme - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi - Cenevre Sözleşmesi'nin uygulanmasını inceleme yetkisine sahip değildir. Ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sığınma hakkı sağlamamaktadır. İlkesel olarak, yabancıların girişini, ikametini ve sınır dışı edilmesini kontrol etme hakkı devletlerindir.

Ancak Avrupa Konseyi Üye Devletleri, göçmenler de dahil yetki sınırları içindeki herkesin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nce garanti altına alınmış haklarına saygı gösterilmesini sağlama yükümlülüğü altındadır. Ve mahkeme içtihadı bu nedenle devletlerin birini sınırlarından geri çevirme hakkına belirli sınırlamalar getirmektedir².

2. Sığınmacıların çıkarılmasına yönelik engeller

Bir sığınmacının çıkarılmasına engel teşkil eden sözleşme hakları hangileridir?

Öncelikle, sözleşmenin yaşama hakkını garanti eden 2. maddesi ve işkenceyi, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezalandırmayı yasaklayan 3. maddesidir. Hiç kimse bu hükümlere aykırı muamele görme açısından gerçek bir risk altında olduğu bir yere iade edilemez. Bu, geri göndermeme ilkesidir. Örneğin, Birleşik Krallık'a karşı açılan davada mahkeme, iki başvuruçunun Somali'ye sınır dışı edilmesinin, Mogadişu'da süren insani kriz ve ayırım gözetmeyen şiddet nedeniyle, 3. maddenin ihlalini teşkil ettiği hükmüne varmıştır³.

Sözleşme kapsamında, 3. madde tarafından konulan yasak mutlaklıdır. Bu, bir yabancıyı, sınır dışı edilmesi halinde maruz kalacağı böyle bir muameleden korumanın, daima Avrupa Konseyi Üye Devletleri'nin sorumluluğu olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, başvuruçunun önceki eylemleri ne kadar istenmeyen nitelikte veya tehlikeli olursa olsun, bu hususta değerlendirmeye alınamaz⁴.

Sözleşmenin 2. ve 3. maddeleri "dolaylı geri gönderme"yi de yasaklamaktadır. Dolaylı geri gönderme, bir devletin, göçmenleri, durumları düzgün değerlendirilmeden sınır dışı edilebilecekleri başka bir yere sınır dışı etmesi anlamına gelmektedir. Bu Avrupa Birliği Dublin Sözleşmesi bağlamında da geçerlidir. Bu nedenle, Belçika'dan Yunanistan'a bir sınır dışı vakasına ilişkin davada mahkeme, belirli bir AB Üye Devleti'nin iltica prosedürünün yetersiz olduğu ve keyfi çıkarılmaya karşı etkili garantiler sağlamadığı durumlarda, diğer üye devletlerin, sığınmacıları Dublin Sözleşmesi kapsamında o ülkeye iade etmemesi gerektiği hükmüne varmıştır⁵.

Sözleşmenin 2. ve 3. maddeleri, bir kara sınırında risk altındaki şahıslara giriş izni verilmediğinde⁶ veya denizde önleri kesildiğinde de devreye girebilir. Örneğin, mahkeme İtalyan makamları tarafından denizde önleri kesilen bir grup göçmenin 3. maddeye aykırı muamele görme riski altında oldukları Libya'ya kestirmeden iade edilmemiş olması gerektiğine hükmetmiştir. Bunun yerine İtalya'da iltica başvurusu yapabilmelerine fırsat verilmeliydi⁷.

Bir sığınmacının çıkarılması önündeki diğer engeller, hedef ülkede Sözleşmenin 5. veya 6. maddesinin alenen ihlali riskinden kaynaklanabilir. 5. madde özgürlük ve güvenlik hakkını, 6. madde ise adil yargılanma hakkını garanti etmektedir.

² *Abdulaziz, Cabales ve Balkandali v. Birleşik Krallık*, [9214/80](#), 28 Mayıs 1985, § 67, Seri A no. 94 ve *Saadi v. İtalya* [GC], [37201/06](#), §§ 124-125, AİHM 2008

³ *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, [8319/07](#) ve 11449/07, 28 Haziran 2011

⁴ *Saadi v. İtalya* [GC], [37201/06](#), AİHM 2008

⁵ *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AİHM 2011

⁶ *Gebremedhin [Gaberamadhien] v. Fransa*, [25389/05](#), AİHM 2007-II

⁷ *Hirsi Jamaa ve Diğerleri v. İtalya* [GC], [27765/09](#), AİHM 2012

Bu hükümler, örneğin alan devlet başvurucuyu mahkemeye çıkmaksızın keyfi biçimde gözaltında tutacaksa veya adaletsizliği aleni bir yargılamanın ardından verilecek hükmü takiben uzun süre hapistede tutacaksa devreye girebilir. Ancak bu gibi durumlar için çok yüksek bir eşik geçerlidir⁸. Örneğin, Birleşik Krallık'tan Ürdün'e sınır dışı işlemine ilişkin bir davada mahkeme, mahkemeye çıkarılmadan önce olası 50 günlük gözaltı süresini, 5. maddenin aleni ihlali için gereken uzunluktan epey kısa olarak değerlendirmiştir. Öte yandan, işkence ile elde edilmiş kanıtın cezai bir yeniden yargılamada kabul edilmesi, sözleşmenin 6. maddesine aykırı şekilde, adalete erişim hakkının aleni bir ihlali anlamına gelecektir⁹.

3. Riskin değerlendirilmesi

Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edilmiş sayılması için, muamele asgari bir şiddet seviyesine ulaşmalıdır¹⁰. Bu eşik karşılanıp karşılanmadığına, başvurucunun yaşı, cinsiyeti ve sağlık durumu dahil tüm koşullar dikkate alınarak karar verilir¹¹. Bu unsurlar birlikte incelenecektir. Bir sığınmacının 3. maddeye aykırı bir muamele riski ile yüz yüze olup olmadığının değerlendirilmesi, şahıs özelinde yapılmalı ve eldeki tüm kanıtlara dayandırılmalıdır.

Sözleşme kapsamında, hedef ülkede kötü muamele riski “gerçek, “öngörülebilir” ve “şahsi” olmalıdır. Mahkeme bu nedenle başvurucu göçmenin, onu şahsen kötü muameleye açık hale getiren spesifik koşulları göstermesini gerektirmektedir.

Bu spesifik koşullar, yabancı devletler tarafından verilmiş önceki mülteci statüleri veya Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği tarafından yapılan değerlendirmeler üzerinden, hedef ülkedeki daha önceki kötü muamele ile gösterilebilir¹².

Bu grubun tanımlanabilir olması kaydıyla, benzer durumdaki kişilerin geçerli durumda sistematik zulme uğradığına dair kanıtlarla da gösterilebilir. Örneğin mahkeme, Somali'deki azınlık Eşref nüfusunun üyeleri açısından böyle bir hükme varmıştır¹³.

Mahkeme ayrıca, bir şahsı istisnai yoğunluktaki bir genel şiddet durumuna maruz bırakmanın, söz konusu bölgede bulunmasının bile kötü muamele ile karşı karşıya kalacağı sonucuna varmak için yeterli olabileceğini kabul etmiştir¹⁴.

Ve belirli koşullarda, bir sığınmacıyı aşırı sefalete veya muhtaç duruma maruz bırakmak 3. maddenin ihlali anlamına gelebilir¹⁵. Örneğin mahkeme, Kenya ve Somali'deki ana mülteci kamplarındaki koşulların, özellikle ciddi şekilde kalabalık olması ve barınma, su ve hıfzıssıhha olanaklarına çok kısıtlı erişimle, asgari şiddet seviyesine ulaşacak kadar kötü olduğuna hükmetmiştir¹⁶.

Bir Avrupa Konseyi Üye Devleti'nden çıkarılması halinde, alan ülkede kötü muamele görme açısından gerçek bir risk altında olacağına inanmak için yeterli kanıt göstermek başvurucunun sorumluluğudur.

⁸ *Mamatkulov ve Askarov v. Türkiye* [GC], [46827/99](#) ve 46951/99, AİHM 2005-I

⁹ *Othman (Abu Qatada) v. Birleşik Krallık*, [8139/09](#), AİHM 2012 (özetler)

¹⁰ *Soering v. Birleşik Krallık*, [14038/88](#), 7 Temmuz 1989, Seri A no. 161, § 100

¹¹ *İrlanda v. Birleşik Krallık*, [5310/71](#), 18 Ocak 1978, Seri A no. 25

¹² *Singh ve Diğerleri v. Belçika*, [33210/11](#), 2 Ekim 2012

¹³ *Salah Sheekh v. Hollanda*, [1948/04](#), 11 Ocak 2007 ve aksi yöndeki bir karar olarak, *Vilvarajah ve Diğerleri v. Birleşik Krallık*, [13163/87](#) ve al., 30 Ekim 1991, Seri A no. 215

¹⁴ *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, [8319/07](#) ve 11449/07, 28 Haziran 2011

¹⁵ *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AİHM 2011

¹⁶ *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, [8319/07](#) ve 11449/07, 28 Haziran 2011

Böylesi kanıtların sunulması halinde, bu konudaki şüpheleri ortadan kaldırmak hükümetin sorumluluğudur¹⁷.

Mahkeme, sığınmacıların çoğu zaman beyanlarının ve destekleyici belgelerinin güvenilirliğini değerlendirirken şüpheden onların faydalanmasını gerektiren özel bir durumda olduğunu kabul etmiştir¹⁸.

4. Diplomatik güvenceler ve ülke içinde yeniden yerleştirme

İade eden ülke hedef ülkeden ilgili şahsın iade sonrasında kötü muameleye maruz kalmayacağına dair diplomatik güvenceler isteyebilir. Söz konusu güvenceler riski azaltabilir ancak kendi başlarına koruma garanti etmeye yeterli değildirler.

Mahkemenin belirli bir davada diplomatik güvencelere ne ölçüde ağırlık vereceği o zaman hakim olan koşullara bağlıdır. Mahkeme önce alan devletteki genel insan hakları durumunun herhangi bir güvenceyi kabulü dışlayıp dışlamadığını inceleyecektir. Ardından verilen güvencelerin niteliğini ve alan ülkenin uygulamaları ışığında güvenilir olup olmadıklarını değerlendirecektir¹⁹.

Bir devlet, başvurunun hedef ülke içinde ülkenin güvenilir bir bölgesine yeniden yerleştirilmesini de önerebilir. Yine mahkeme, sınır dışı edilecek şahsın kabul almak ve orada yerleşmek için söz konusu bölgeye gerçekten gidip gidemeyeceğini belirlemek üzere ayrıntılı bir değerlendirme yapacaktır²⁰.

Buna, iade noktasının güvenli olup olmadığının, güzergahta yol kapatması olup olmadığının ve geçiş bölgelerinin şahsın hedef yere ulaşmak için geçmesi için güvenli olup olmadığının değerlendirilmesi de dahildir. Mahkeme tarafından, başvurunun şahsi koşullarına ilişkin bir değerlendirme de yapılacaktır²¹.

5. Hassas gruplar

Mahkemeye taşınan davalar daima her bir başvurunun şahsi durumu ışığında incelenir. Ancak bazı başvurucular kendiliğinden hassas gruplara ait olabilirler ve mahkeme bu sebeple, özel korumaya muhtaç olduklarını kabul etmiştir²².

Söz konusu hassas gruplar, sistematik şekilde kötü muameleye maruz kalan azınlıklar veya - çocuklar, hamile kadınlar, engelli kişiler veya yaşlılar gibi - özel ihtiyaçlara sahip oldukları kabul edilmiş belirli gruplar olabilir.

Bir başvurunun sığınmacı olarak statüsü özellikle önemlidir. Çünkü uluslararası seviyede ve Avrupa seviyesinde, sığınmacıların özel koruma gerektiren, imkanları özellikle kısıtlı ve hassas bir nüfus grubuna ait olduklarına dair geniş bir konsensüs vardır.

Bir başvurunun hassas bir grubun üyesi olarak özel statüsü, devletin böyle bir şahsın alındığı koşullara ve bu şahsın ülkeden çıkarılıp çıkarılmayacağı meselesine ilişkin yükümlülükleri üzerinde etkili olabilir.

---

¹⁷ *Saadi v. İtalya* [GC], [37201/06](#), 28 Şubat 2008

¹⁸ *Salah Sheekh v. Hollanda*, [1948/04](#), 11 Ocak 2007 ve *R.C. v. İsveç*, [41827/07](#), 9 Mart 2010

¹⁹ *Othman (Abu Qatada) v. Birleşik Krallık*, [8139/09](#), AİHM 2012 (özetler)

²⁰ *Salah Sheekh v. Hollanda*, [1948/04](#), 11 Ocak 2007

²¹ *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, [8319/07](#) ve [11449/07](#), 28 Haziran 2011

²² *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AİHM 2011

Sığınma talep eden refakatsiz küçüklerin durumu özellikle önemlidir. Bir örnek, Yunanistan'da sığınma talep eden 15 yaşında bir Afgan çocuğun davasıdır²³. Mahkeme bu refakatsiz küçüğün ilk başta gözetim altına alınmasının ve serbest bırakılmasını takiben yetkililerin ona sahip çıkmamasının, özellikle de bu şahıs, yerel bir STK'dan yardım almadan önce günlerce evsiz kaldığından, Sözleşmenin 3. maddesine aykırı şekilde küçültücü muameleye denk düştüğüne hükmetti.

6. Sığınmacıların kabulüne ilişkin koşullar

Sözleşmenin 3. maddesi, alan devletlerin muhtaç durumda ve tamamen devletin desteğine bağlı olan bu sığınmacılara barınma ve asgari maddi koşulları sağlamasını gerektirmektedir.

Konu hakkında referans noktası haline gelen hükmünde²⁴ mahkeme, iltica prosedürünü beklerken başvurucauya uygun kabul koşulları sağlamadığı için, Yunanistan'ın 3. madde kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğine hükmetmiştir. Mahkemenin bu sonuca varmasına neden olan unsurlar neler? Öncelikle, başvurucaunun ilk başta gözetim altına alındığı göçmen kabul merkezinin aşırı kalabalık olması ve yetersiz hıfzıssıhha koşulları. İkincisi, serbest bırakılmasını takiben, şahsın aylarca bir parkta, aşırı sefil koşullarda, en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamadan kalmış olması gerçeği. Ve üçüncü olarak, bu durumun, başvurucaunun sürekli olarak saldırıya uğrama veya soyulma ve durumunda iyileşme olmayacağı korkusu içinde yaşaması ile daha da kötüleştiği değerlendirilmesi.

İsviçre'ye karşı açılmış buna benzer bir başka davada²⁵, mahkeme sığınmacıların İtalya'daki kabul koşullarının genel itibarıyla hiçbir şekilde Yunanistan'dakiler kadar kritik olmadığına hükmetmiştir. Bu nedenle o ülkeden çıkarılmaları önünde kendiliğinden tamamen engel teşkil etmezler. Ancak mahkeme, biri bebek altı küçük çocuklu sekiz kişilik bir aile olmaları nedeniyle, başvurucaunun özel bir durumda olduğunu dikkate almıştır. Bu nedenle, sistemsel kusurlar olmamasına rağmen, çıkarılan devletin yetkililerinin, alan devletten, başvurucaunun, ulaşmaları ile birlikte çocukların yaşına uygun imkanlara ve koşullara kavuşturulacağına ve ailenin bir arada tutulacağına dair güvenceler istemek mesuliyetinde olduğu sonucuna varmıştır.

7. Sığınmacıların gözetim altında tutulması

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, devletlerin yabancıların göç bağlamındaki serbestiyetini kontrol etmesine izin vermektedir. Dolayısıyla, belirli koşullarda sığınmacılar dahil göçmenler, bir devlet onlara ülkeye girme veya ülkede kalma izni verene kadar gözetim altında tutulabilirler.

Sözleşmenin 5. maddesi § 1 (f) kapsamında, göçmenler yalnızca yasanın belirtilen prosedüre uygun olarak serbestiyetlerinden mahrum bırakılabilirler ve bu tedbir yalnızca iki temelde haklı bir gerekçeyle sahip olabilir: ulusal topraklara izinsiz giriş veya sınır dışı maksadıyla.

Keyfi ve sözleşmeye aykırı olarak değerlendirilmemesi için, söz konusu gözetim altına alma iyi niyetle gerçekleştirilmelidir. Bu ne anlama gelir? Bu, söz konusu gözetimin, izinsiz girişi önleme veya sınır dışı etme amacıyla yakından bağlantılı olması gerektiği; gözetimin yeri ve koşullarının uygun olması gerektiği ve ardından gözetimin uzunluğunun elde edilmeye çalışılan amaç için gereken makul süreyi aşmaması gerektiği demektir²⁶. Bu gibi bir gözetim, muamelelerin gerektiği şekilde yapılmaması halinde²⁷ veya artık gerçekçi bir çıkarma ihtimali kalmadığında²⁸ yasal olmaktan çıkar.

²³ *Rahimi v. Yunanistan*, [8687/08](#), 5 Nisan 2011

²⁴ *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AİHM 2011

²⁵ *Tarakhel v. İsviçre* [GC], [29217/12](#), AİHM 2014 (özetler)

Sözleşmenin 5. maddesi § 2 kapsamında, gözetim altındaki sığınmacılara gözetim altında tutulmalarının sebebi, anladıkları bir lisanda ivedilikle bildirilmelidir²⁹. Ve 5. madde § 4, olguların kapsamlı bir incelemesi sonrasında³⁰ gözetimin yasallığına hızla³¹ karar vermesi ve uzatılması halinde gözetimin düzenli olarak incelemesini yapması gereken bir yargıca erişimi zorunlu kılar.

Serbestiyetten mahrum bırakılmanın sözleşme gereklerine uygun olup olmadığı meselesi, her bir vakanın koşulları ayrı ayrı göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Pratikte, küçüklerin serbestiyetten mahrum bırakılması - ister refakatçisiyle olsun ister olmasın - ancak nadiren haklı bir gerekçeye sahiptir³².

8. İltica prosedürü ve etkili başvuru hakkı

Sözleşmenin 6. maddesi ve adil yargılanma hakkını garanti eden prosedüre ilişkin tüm haklar, sığınma veya sınır dışı prosedürleri için geçerli değildir. Ancak sözleşmenin etkili başvuru hakkını garanti eden 13. maddesi geçerlidir. 13. madde bağımsız bir hüküm olmadığından, ancak başvurucu aynı zamanda, 3. maddeye aykırı şekilde kötü muamele riskinden şikayet gibi, başka bir sözleşme hükmü kapsamında öne sürülebilir bir şikayete sahipse bu maddeye dayanılabilir.

O zaman iltica prosedürüne ilişkin sözleşme gerekleri nelerdir?

Öncelikle, mahkeme şahısların izlenecek iltica prosedürü konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerektiğine hükmetmiştir³³. Bu, yetkililer ile sığınmacılar arasında güvenilir bir iletişim sistemi olmasını gerektirir³⁴. Dahası, şahısların bu prosedüre etkili şekilde erişimi olması gereklidir. Bu ise, çevirmenlerin hazır bulunmasını ve hukuki yardıma erişimi gerektirebilir.

Başvurucuların etkili başvuru yoluna erişimi olup olmadığını değerlendirirken, mahkeme normal olarak iç sistemi bütün olarak değerlendirecektir. Mahkeme: “Tek bir başvuru yolunun kendisi 13. maddenin gereklerini tamamen karşılamıyor olsa bile, o iç hukukta sağlanan başvuru yollarının toplamı sağlıyor olabilir”³⁵ hükmüne varmıştır.

Yasal ve pratik olarak etkili bir başvuru yolu bulunmalıdır³⁶.

Yetkili ulusal makamın yargı makamı olması gerekmez. Ancak başvuru yolunun etkililiği incelenirken yetkisi ve garantileri dikkate alınacaktır. Böylesi bir ulusal makam bağımsız olmalı ve iltica talebinin yakından ve çok ayrıntılı değerlendirmesini yapmalı³⁷ ve vakanın doğruluğunu incelemelidir³⁸.

Uzun ertelemeler ve aşırı uzun süre etkililiğini etkileyeceğinden, başvuru yolunun hızlılığına özel önem atfedilir³⁹.

²⁶ *Saadi v. İtalya* [GC], [37201/06](#), AİHM 2008

²⁷ *Chahal v. Birleşik Krallık*, [22414/93](#), 15 Kasım 1996, Hükümler ve Kararlar Raporu 1996-V

²⁸ *Mikolenko v. Estonya*, [10664/05](#), 8 Ekim 2009

²⁹ *Louled Massoud v. Malta*, [24340/08](#), 27 Temmuz 2010

³⁰ *Nikolova v. Bulgaristan* [GC], [31195/96](#), AİHM 1999-II

³¹ *Sławomir Musiał v. Polonya*, [28300/06](#), 20 Ocak 2009

³² *Rahimi v. Yunanistan*, [8687/08](#), 5 Nisan 2011, *Muskhadzhiyeva ve Diğerleri v. Belçika*, [41442/07](#), 19 Ocak 2010 ve *Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga v. Belçika*, [13178/03](#), AİHM 2006-XI

³³ *Abdolkhani ve Karimnia v. Türkiye*, [30471/08](#), 22 Eylül 2009

³⁴ *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), § 301, AİHM 2011

³⁵ *Gebremedhin [Gaberamadhien] v. Fransa*, [25389/05](#), AİHM 2007-II

³⁶ *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AİHM 2011

³⁷ *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), § 293, AİHM 2011

³⁸ *Chahal v. Birleşik Krallık*, [22414/93](#), 15 Kasım 1996, Hükümler ve Kararlar Raporu 1996-V

Öte yandan, bir başvurucunun iltica talebinin hızla işleme konması, kişiyi keyfi biçimde çıkarılmaktan korumayı amaçlayan temel prosedür garantilerinin etkililiğinden önce gelmemelidir. Hızlandırılmış iltica prosedürlerindeki gibi, talebi göndermek için makul olmayan kısıklıkta bir zaman sınırlaması koymak, başvuru yolunun kullanımını ve etkililiğini etkileyebilir. Örneğin, bir Sudan vatandaşının Fransa'dan sınır dışı edilmesine ilişkin bir davada, mahkeme bir ilk iltica başvurusu yapmaya yönelik beş günlük zaman sınırlamasının ve ardından gelen çıkarılma kararına itiraz için 48 saatlik bir zaman sınırlamasının çok kısa olduğuna hükmetmiştir. Bu vakada bunlar ve diğer unsurlar, sözleşmenin 3. maddesi ile birlikte ele alındığında 13. maddeye aykırı şekilde, başvuru yolunu pratik olarak etkisiz hale getirmiştir⁴⁰.

13 madde ayrıca, başvuru yolunun otomatik askıya alma etkisi olmasını gerektirir, yani, planlanan sınır dışı işlemi, nihai karar alınıncaya dek bekletilmelidir⁴¹. Sadece askıya alma etkisi isteme olasılığının kendisi veya yalnızca "pratikte" böyle bir etkisi olan bir başvuru yolu yeterli değildir⁴².

9. 39. kural kapsamındaki ara tedbirler

Başvurucular mahkemeye bir başvuru yaparken, muhatap devlete Mahkeme Kurallarının 39. kuralı kapsamında, muhatap devletin başvurucuyu onarılmaz bir zarar görme yakın riski ile yüz yüze oldukları ülkelere iade etmekten alıkoymak bir ara tedbir bildirmesini mahkemeden isteyebilir. Ara tedbirlere yönelik talepler, yalnızca istisnai durumlarda verilir. Ancak bir 39. kural bildirilmesi halinde, muhatap devlet buna uymakla yükümlüdür. Uymadığı takdirde başvuru hakkını engellemekten sözleşmenin 34. maddesini ihlal etmekle itham edilebilir⁴³.

10. Toplu sınır dışı etmeler

Toplu sınır dışı etmelere karşı ek prosedür korumaları sözleşmenin 4. protokolünün 4. maddesinde düzenlenmiştir. Bir kimlik belirleme prosedürü yürütülmeli ve gruptaki her bir sığınmacının koşulları ayrı ayrı uygun şekilde değerlendirilmelidir. Bunun aksi bir sınır dışı işlemi, toplu sınır dışı etme ve dolayısıyla bu hükmün ihlali olarak değerlendirilecektir. Daha önce bahsi geçen, İtalya'ya karşı denizde önlerinin kesilmesi nedeniyle açılan davada⁴⁴, mahkeme 4. protokolün 4. maddesinin ulusal topraklar dışında gerçekleştirilen, yabancıların üçüncü bir ülkeden çıkarılması eylemine de uygulandığı hükmüne varmıştır.

11. Sığınma ve AİHM'e ilişkin son notlar

Bu sunumda gösterildiği üzere, Avrupa Konseyi ülke devletleri, gerçekte hangi sığınmacıların uluslararası korumaya hak kazanacağını belirleme hakkına sahiptir. Ve tek tek iltica başvurularının doğruluğuna karar vermek Avrupa Mahkemesi'nin görevi değildir. Ancak sınırlarını kontrol sırasında devletler, sığınmacıların insan haklarına saygı gösterilmesini garanti altına almak için AİHM standartlarına ve mahkemenin geniş içtihadının ortaya koyduğu ilkelere uygun davranmak zorundadır.

---

³⁹ *De Souza Ribeiro v. Fransa* [GC], [22689/07](#), AİHM 2012

⁴⁰ *I.M. v. Fransa*, [9152/09](#), 2 Şubat 2012

⁴¹ *Čonka v. Belçika*, [51564/99](#), AİHM 2002-I ve *Gebremedhin [Gaberamadhien] v. Fransa*, [25389/05](#), AİHM 2007-II

⁴² *Gebremedhin [Gaberamadhien] v. Fransa*, [25389/05](#), AİHM 2007-II

⁴³ *Mamatkulov ve Askarov v. Türkiye* [GC], [46827/99](#) ve 46951/99, AİHM 2005-I

⁴⁴ *Hirsi Jamaa ve Diğerleri v. İtalya* [GC], [27765/09](#), AİHM 2012

***

Bu sunumda atıfta bulunulan tüm davalara HUDOC veritabanından erişilebilir⁴⁵. Mahkemenin web sitesinde⁴⁶ ve Avrupa Konseyi'nin Hukukçular için İnsan Hakları Eğitimi Programı HELP'in ilgili eğitim materyallerinde⁴⁷ ek bilgilere ulaşılabilir.

---

⁴⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/tur>

⁴⁶ www.echr.coe.int

⁴⁷ www.coe.int/help